

Handläggare
Elina Gehlen
08 – 508 15 506

Till
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2024-12-12

Remiss av motion angående orosanmälan för äldre

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2024/913

Förvaltningens förslag till beslut

- Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Förvaltningen har mottagit en remiss från kommunstyrelsen som gäller Motion angående orosanmälan för äldre. Motionen är skriven av Thomas Wihlman (C).

Skribenten menar att de flesta har äldre personer i sin närhet och att det kan finnas flera anledningar att känna oro för någon av dem. Vidare menar Thomas Wihlman (C) att personers problem inte försvinner när personen fyller 65 år. Skribenten betonar särskilt problematiken kring våldsutsatta äldre.

Skribenten föreslår att staden inför orosanmälan för äldre personer, informerar verksamheterna inom äldreomsorgen om detta samt synliggör denna möjlighet på stadens hemsida, samt att uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur funktionen orosanmälan för äldre lämpligast organiseras i staden.

Förvaltningen instämmer i att de problem och svårigheter en person kan ha ofta finns kvar även efter att individen fyllt 65 år. Förvaltningen anser att frågan om orosanmälan för äldre personer är en komplex fråga av flera anledningar, bland annat på grund av att socialtjänstlagen bygger på frivillighet, integritet och samtycke. Förvaltningen redogör även för hur arbetet med oro gällande äldre personer går till inom staden och nämndens verksamheter.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har överlämnat en remiss till Skarpnäcks stadsdelsnämnd som gäller Motion angående orosanmälan för äldre. Motionen är skriven av Thomas Wihlman (C).

Motionen har även remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, PRO Stockholm samt SPF Stockholm.

Ärendet

I motionen skriver Thomas Wihlman (C) att de flesta personer har någon äldre i sin närhet och att det av olika anledningar kan finnas skäl till att känna oro för personen. Skribenten menar att oron exempelvis kan handla om att den äldre till exempel börjar bli glömsk och utsätter sig för risker i vardagen, är ensam eller nedstämd och dessutom inte klarar av att be om hjälp. Det kan även röra sig om oro för att den äldre är utsatt för våld eller försummelse, har beroendeproblematik eller inte klarar av att sköta sin personliga hygien.

Thomas Wihlman (C) skriver att Stockholm ska vara en attraktiv stad och att stadens förvaltningar och stödsystem ska vara tillgängliga för invånarna. Vidare skriver han att det inte är självklart vart den som känner oro för den äldre personen ska vända sig.

I motionen beskrivs att ofrivillig ensamhet drabbar allt fler äldre och att det medför en rad risker såsom nedsatt hälsa, depressioner, ångest och sämre livskvalitet. Vidare beskrivs att det också kan leda till sämre matvanor, ökad alkoholkonsumtion och död i förtid. Skribenten menar att personer med demenssjukdom löper risk för en större utsatthet på grund av svårigheter med kommunikationen.

Skribenten framhåller att äldres utsatthet för våld av en närstående nästan aldrig uppmärksammas trots att relationsvåldet inte går i pension. Han menar att det finns en oförmåga att se äldre som potentiella våldsutövare, vilket gör det svårare för våldsutsatta att söka hjälp. Vidare beskrivs att om våldet utförs av vård- och omsorgspersonal uppkommer en komplex situation, både för individen som utsätts och för eventuella kollegor som misstänker oegentligheter.

Thomas Wihlman (C) skriver att det kan vara en stor omställning att gå från att ha levt ett självständigt liv till att senare i livet behöva söka hjälp. Vidare beskrivs att den äldre inte vill vara till besvär och belasta någon annan med sina personliga problem.

Avslutningsvis beskrivs att andra kommuner har funktioner för att orosanmäla äldre personer och att det i Stockholms stad endast är möjligt att orosanmäla barn och ungdomar under 18 år.

Thomas Wihlman (C) föreslår att kommunfullmäktige ska besluta:

- Att staden inför orosanmälan för äldre personer, informerar verksamheterna inom äldreomsorgen om detta samt synliggör denna möjlighet på stadens hemsida.
- Att uppdra åt kommunstyrelsen att utreda hur funktionen orosanmälan för äldre lämpligast organiseras i staden.

Ärendets beredning

Ärendets har beretts inom avdelningen för äldreomsorg och utförarverksamhet LSS. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp samt i pensionärsrådet 2024-12-05.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i att de problem och svårigheter en person kan ha ofta finns kvar även efter att individen fyllt 65 år.

Förvaltningen anser att frågan om orosanmälan för äldre personer är komplex av flera anledningar. Myndiga personer har rätt till självbestämmande och kan vägra att ta emot hjälp eller uppleva att de inte är i behov av stöd. En orosanmälan kan upplevas som intrång i personens integritet och frihet.

Socialtjänstlagen (2001:453) bygger på frivillighet, integritet och samtycke. Vissa myndigheter, anställda och yrkesverksamma är enligt 14 kap. 1 § SoL skyldiga att anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att barn far illa. Barn är inte myndiga i lagens mening och kan inte bestämma över sig själva. Motsvarande anmälningsskyldighet finns inte för vuxna. Likväl finns ingen åldersgräns för personer som är 65 år eller äldre utan betraktas som vuxna i lagens mening. Av 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår att verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. I Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2012:3) om värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre finns rekommendationer om hur arbetet bör ske för att se till att äldre personer kan utöva sitt självbestämmande och inflytande. Bland annat beskrivs att den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet bör tänka på aspekter för att se till att äldre personer visas respekt och får stöd i sitt självbestämmande.

Förvaltningen har rutiner för när privatpersoner, medarbetare, sjukvårdpersonal eller polis förmedlar oro för äldre personer.

Biståndshandläggare får ofta information om oro genom stadens funktioner Äldre direkt eller Trygghetsjouren. Uppgifter om oro kan även inkomma via epost till biståndshandläggare eller chef. Biståndshandläggare kontaktar alltid den äldre för ett hembesök vid uppgifter om oro. Ibland behövs ett motivationsarbete för att den äldre ska ta emot besök och hjälpinsatser. Insatserna utgår alltid från den äldres samtycke.

Gällande ärenden där det finns misstanke om våld är socialtjänsten skyldig att utreda behov av stöd och hjälp för den som utsatts för våld i nära relation. Staden har riktlinjer för hur handläggningen av ärenden där det förekommer våld ska gå till. Nämndens socialtjänst följer stadens riktlinjer och lokala rutiner när våld uppmärksammas i ett ärende. Nämndens relationsvårdsteam kan få kännedom om att en person är utsatt för våld och förtryck på olika sätt, bland annat genom att personen tar kontakt själv, att personen får hjälp av andra att ta kontakt eller genom information från Polisen. Relationsvårdsteamet samverkar med biståndshandläggare i ärenden gällande äldre personer.

Biståndshandläggare träffar alla äldre som har hjälpinsatser i någon form minst en gång per år. Äldreförvaltningens broschyr *Våldet går inte i pension* delas ut till varje enskild. Under hembesök används metoden Reagera-S, vilket är frågor för att lättare uppmärksamma våldsutsatthet hos äldre. Vid upptäckt av våld kan samverkan ske med relationsvårdsteamet efter samtycke från den enskilde.

Anställda som arbetar inom socialtjänsten omfattas av skyldigheten att rapportera missförhållanden och påtagliga risker för missförhållanden enligt bestämmelserna om lex Sarah¹. Nämndens verksamheter följer stadens och förvaltningens lokala upparbetade rutiner för lex Sarah.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att oroväckande situationer uppmärksammas samt i att äldre ska få tillgång till det stöd och hjälp de behöver. Förvaltningen anser vidare att myndiga personers rättigheter behöver utredas vid ett eventuellt införande av orosanmälan för äldre personer. För att utreda hur funktionen lämpligast ska organiseras i staden krävs först en noggrann bedömning för hur myndiga personers rättigheter och självbestämmande säkerställs, samt från vilken ålder den enskilde ska omfattas av orosanmälan.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen har inte funnit att förslaget har någon påverkan utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Förslaget anses påverka män och kvinnor på samma sätt.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Karin Bülow
Stadsdelsdirektör
Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Lena Hedin
Avdelningschef
Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Motion orosanmälan för äldre
2. Följebrev

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Bülow, Stadsdelsdirektör	2024-11-20
Lena Hedin, Avdelningschef	2024-11-20